

УДК: 341 + 124.1: 316.774+ 341.181: 327.3

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.90.5.16>

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У ВІЙСЬКОВІЙ СФЕРІ: СТАНОВЛЕННЯ ДОКТРИНАЛЬНИХ ОСНОВ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ В РАМКАХ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ

Забара І.М.,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри міжнародного права

Навчально-науковий інститут міжнародних відносин

Київського національного університету

імені Тараса Шевченка

ORCID: 0000-0002-6643-0025

e-mail: izbr@ukr.net, izabara@knu.ua

Забара І.М. Штучний інтелект у військовій сфері: становлення доктринальних основ міжнародно-правового регулювання в рамках Організації Об'єднаних Націй.

Стаття присвячена актуальній і важливій темі – діяльності ООН у становленні сучасних доктринальних основ міжнародно-правового регулювання застосування технологій штучного інтелекту у військовій сфері.

Автор зазначає, що ООН наблизилась до розгляду питань використання технологій штучного інтелекту у цивільній і військовій сферах вже маючи певні напрацювання і розуміння того, що штучний інтелект, як технології, можуть бути використані як «на благо» людства, так і «на зло», що власне і характеризує їх як технології подвійного використання і, в той же час, не як «над-технології» нового витка науково-технічного прогресу, а як черговий крок на шляху розвитку інформаційно-комунікаційних технологій у системі Глобального інформаційного суспільства.

З прийняттям Генеральною Асамблеєю ООН резолюції «Штучний інтелект у військовій сфері та його наслідки для міжнародного миру і безпеки» [1] були закладені основи розвитку міжнародно-правового регулювання відносин у сфері використання технологій штучного інтелекту у військовій сфері, а також враховані загальні підходи до можливостей, ризиків та наслідків для міжнародного миру і безпеки.

Позиція ООН, враховуючи попередні наукові і практичні напрацювання, полягала у тому, щоб на початковому етапі становлення міжнародно-правового регулювання застосування технологій штучного інтелекту у військовій сфері визначити найбільш принципові позиції у питаннях, зокрема а) застосування норм міжнародного права, б) комплексного підходу до використання цих технологій, с) наслідків застосування штучного інтелекту у військовій сфері для міжнародного миру і безпеки, д) «відповідального застосування» штучного інтелекту у військовій сфері. Такий підхід в цілому відобразив узгоджену позицію держав.

Автор підкреслює, що резолюція є актом м'якого права (soft law) і, головним чином, надає бачення використання військового штучного інтелекту державами-учасниками. Подальше формування доктринальних положень міжнародно-правового регулювання застосування штучного інтелекту у військовій сфері в рамках ООН базується на позиціях, виходячи з наступного: (1) можливостей, (2) ризиків та (3) потенційних наслідків використання штучного інтелекту для міжнародного миру і безпеки.

Ключові слова: міжнародне право, міжнародно-правове регулювання, штучний інтелект, військова сфера, «відповідальне застосування», «відповідальний штучний інтелект», технології подвійного використання, технології подвійного призначення, міжнародний мир, міжнародна безпека.

Zabara I.M. Artificial intelligence in the military sphere: formation of doctrinal foundations of international legal regulation within the United Nations

The article is devoted to a topical and important topic – the activities of the UN in the formation of modern doctrinal foundations of international legal regulation of the use of artificial intelligence technologies in the military sphere.

The author notes that the UN has approached the consideration of issues of the use of artificial intelligence technologies in the civilian and military spheres already having certain developments and understanding that artificial intelligence, as a technology, can be used both «for the good» of humanity and «for evil», which actually characterizes them as dual-use technologies and, at the same time, not as «super-technologies» of a new round of scientific and technological progress, but as another step on the path of development of information and communication technologies in the system of the Global Information Society.

With the adoption by the UN General Assembly of the resolution “Artificial intelligence in the military domain and its implications for international peace and security” [1], the foundations for the development of international legal regulation of relations in the field of the use of artificial intelligence technologies in the military sphere were laid, and general approaches to the opportunities, risks and consequences for international peace and security were taken into account.

The UN position, taking into account previous scientific and practical developments, was to determine, at the initial stage of the formation of international legal regulation of the use of artificial intelligence technologies in the military sphere, the most principled positions on issues, in particular a) the application of international law, b) a comprehensive approach to the use of these technologies, c) the consequences of the use of artificial intelligence in the military sphere for international peace and security, d) the “responsible use” of artificial intelligence in the military sphere.

The author emphasizes that the resolution is an act of soft law and, mainly, provides a vision of the use of military artificial intelligence by the participating states. Further formation of doctrinal provisions of international legal regulation of the use of artificial intelligence in the military sphere within the UN framework is based on positions based on the following: (1) opportunities, (2) risks and (3) potential consequences of the use of artificial intelligence for international peace and security.

Key words: international law, international legal regulation, artificial intelligence, military sphere, «responsible application», «responsible artificial intelligence», dual-use technologies, dual-purpose technologies, international peace, international security.

Постановка проблеми. Наближення до певної тематики в рамках міжнародних організацій завжди представляє собою складний процес узгоджень принципових позицій. При цьому розгляд питань, що зачіпають інтереси майже усіх держав світу, завжди викликають підвищений інтерес. Тематика штучного інтелекту яка, незважаючи на більш ніж півстолітній розвиток, вже вийшла на рівень розгляду в рамках міжнародних організацій, постала саме такою.

Проведені міжнародні конференції і саміти з проблематики використання штучного інтелекту визначили доволі цікаву особливість – на фоні загальних дискусій про масштабні і непередбачувані перспективи та можливі наслідки застосування технологій штучного інтелекту – була чітко відмежована тематика військового використання штучного інтелекту.

Фактично було заявлено про технології штучного інтелекту як про «технології подвійного використання» («технології подвійного призначення»).

Варто зазначити, що державні підходи до застосування технологій штучного інтелекту, як у цивільній, так і у військовій сферах, почали значно випереджати міжнародні зусилля з упорядкування цього питання, що знайшло відображення в численних національних програмах, концепціях, доктринах та планах. Разом з тим, розуміння важливості, актуальності і необхідності міжнародно-правового регулювання використання технологій штучного інтелекту саме у військовій сфері постало на початку двадцятих років нашого століття окремою темою.

Нечисленні ґрунтовні наукові праці з питань можливого міжнародно-правового регулювання використання технологій («систем», «типів») штучного інтелекту у військовій сфері охопили доволі широку проблематику. Вони, як вбачається, і стали основою для подальших філософських, міжнародно-правових, етичних, технологічних, економічних та військових дискусій в рамках міжнародних самітів на вищому рівні (REAIM 2023, REAIM 2024), міжнародних конференцій (Люксембург, 2023), регіональних конференцій (Коста-Ріко, 2023; Тринідад і Тобаго, 2023), міжнародних організацій (НАТО, ШОС).

Організація Об'єднаних Націй наблизилась до розгляду питань використання технологій штучного інтелекту у цивільній та військовій сферах вже маючи певні напрацювання і розуміння того, що штучний інтелект, в якості технологій, може бути використаний як «на благо» людства, так і «на зло», що власне і характеризує його як технології подвійного використання і, в той же час, не як «над-технології» нового витка науково-технічного прогресу, а як черговий крок на шляху розвитку інформаційно-комунікаційних технологій у системі Глобального інформаційного суспільства, основи якого було закладено Окінавською «Хартією глобального інформаційного суспільства» (2000 р.) та, у подальшому – Світовим самітом з інформаційного суспільства ще на початку XXI століття.

Мета дослідження полягає у визначенні доктринальних основ міжнародно-правового регулювання у сфері застосування штучного інтелекту у військовій сфері в рамках Організації Об'єднаних Націй.

Стан опрацювання проблематики. Про можливості військового використання технологій штучного інтелекту говорили з самого початку їх розвитку. Як правило, висловлені фахівцями з різних галузей думки, були здебільшого побоюваннями щодо можливого або ймовірного використання технологій штучного інтелекту у військових цілях.

Конкретизація питань щодо розвитку концептуальних основ міжнародно-правового регулювання почалась з низки теоретичних робіт Anderson K., Beard J.M., Balkin J.B., Brehm M., Burri T., Castel J.-G., Castel M.E., Chelioudakis E., Davison N., Geiss R., Krishnan A., Moliner González J.A., Pascual D.A., Schuller A.L., Thurnher J.S., Waxman M.C., Weaver J.F. та інших [2; 3, с. 243–245]. Переважно саме з їхніх робіт почали виокремлюватись принципові позиції щодо розвитку міжнародно-правових основ регулювання відносин з використання штучного інтелекту у військових цілях. Тематика охопила різні напрямки – від ролі міжнародного права в урегулюванні таких відносин – до морально етичних аспектів, а також автономних систем озброєнь з технологіями штучного інтелекту [3, с. 245]. Фактично це і заклало основні підходи до початкового бачення проблематики використання штучного інтелекту у військових цілях у рамках міжнародних організацій. Організація Об'єднаних Націй підійшла до розробки загальних засад, вже маючи достатньо наукових і практичних напрацювань, що були продемонстровані в ході самітів, конференцій та у діяльності інших міжнародних організацій.

Виклад основного матеріалу. 24 грудня 2024 року Генеральна Асамблея ООН прийняла резолюцію № 79/239 «Штучний інтелект у військовій сфері та його наслідки для міжнародного миру і безпеки» («Artificial intelligence in the military domain and its implications for international peace and security») [1].

Цю резолюцію можна розглядати з кількох позицій.

По-перше, як стартовий акт, що закладає підвалини розвитку міжнародно-правового регулювання відносин у сфері використання технологій штучного інтелекту у військовій сфері.

По-друге, як результат, який акумулював у собі загальні підходи до можливостей, ризиків та наслідків, які були обговорені на тематичних зустрічах, засіданнях, міжнародних самітах і конференціях і знайшли певне відображення в окремих актах міжнародних організацій.

У зв'язку з цим цікавим постає розгляд передумов, які передували прийняттю резолюції і вплинули на позицію ООН у питанні становлення доктринальних засад міжнародно-правового регулювання застосування штучного інтелекту у військовій сфері.

Так, у жовтні 2021 року в НАТО була прийнята «Стратегія НАТО щодо штучного інтелекту» (The NATO Artificial Intelligence Strategy). У липні 2024 року було оприлюднено її переглянутий варіант, що розвивав ідеї розвитку і прискореного використання технологій штучного інтелекту [4; 5].

В лютому 2023 року відбувся міжнародний саміт «Відповідальний штучний інтелект у військовій сфері» (REAIM 2023, Гаага), який наступного року (REAIM 2024, Сеул) продовжив розгляд питань «відповідального використання» цих технологій.

В липні 2023 року Рада Безпеки Організації Об'єднаних Націй провела брифінг на тему «Штучний інтелект: можливі ризики для міжнародного миру і безпеки».

У листопаді 2023 року відбувся саміт з безпеки штучного інтелекту у Блечлі-парку (Велика Британія) за участі більш ніж ста представників урядів, провідних промислових, ділових і наукових кіл 28 держав, де була підписана Декларація Блечлі.

У грудні 2023 року ГА ООН прийняла резолюцію № 78/241 «Смертоносні автономні системи озброєнь», де знайшли відображення окремі аспекти використання штучного інтелекту у військовій сфері.

У вересні 2024 року було прийнято *Пакт в ім'я майбутнього*, де питання використання технологій штучного інтелекту визначені у якості перспективних і першочергових [6].

Тож, питання використання технологій (систем, типів) штучного інтелекту у військовій сфері для багатьох представників держав-учасниць ООН не було новим. Прийняття Генеральною Асамблеєю ООН резолюції № 79/239 «Штучний інтелект у військовій сфері та його наслідки для міжнародного миру і безпеки» стало новим кроком на шляху можливого міжнародно-правового врегулювання цього питання у майбутньому.

Позиція ГА ООН, враховуючи попередні наукові і практичні напрацювання, полягала у тому, щоб на початковому (стартовому) етапі становлення міжнародно-правового регулювання застосування технологій штучного інтелекту у військовій сфері визначити найбільш принципові позиції, зокрема а) питання застосування норм міжнародного права, б) питання комплексного підходу до використання цих технологій, в) наслідки застосування штучного інтелекту у військовій сфері для міжнародного миру і безпеки, г) питання «відповідального застосування» штучного інтелекту у військовій сфері.

Прийнята Резолюція в цілому відобразила узгоджену позицію держав, про що свідчать її положення. Принципово вони можуть бути визначені таким чином, а саме:

а) у *питанні застосування норм міжнародного права* – було однозначно визначено, що норми міжнародного права застосовуються до усіх систем (технологій, типів) штучного інтелекту, який використовується у військовій сфері.

Було зазначено, що «норми міжнародного права, включаючи Статут Організації Об'єднаних Націй, міжнародне гуманітарне право і міжнародне право прав людини застосовуються до усіх питань, які виникають на усіх етапах життєвого циклу засобів штучного інтелекту» [1].

Варто відмітити, що «життєвий цикл засобів штучного інтелекту, що використовуються у військовій сфері» охоплює доволі широке коло технологічних процесів, зокрема етапи перед проектних робіт, проектування, розробки, оцінки, тестування, розгортання, використання, продажу, закупівлі, експлуатації та виводу з експлуатації.

В той же час, позиція ООН не обмежилась тільки категорією засобів штучного інтелекту, які використовуються у військовій сфері. До кола засобів, що підлягають міжнародно-правовому регулюванню, потрапили ще й ті «системи», функціонування яких забезпечується штучним інтелектом. Йдеться про смертоносні автономні системи озброєнь. У зв'язку з цим актуальною виступає діяльність Групи урядових експертів з новітніх технологій у сфері смертоносних автономних систем озброєнь, утвореної відповідно до положень Конвенції про заборону або обмеження конкретних видів звичайних озброєнь.

В ході роботи цієї Групи були визначені складні і дискусійні аспекти, якими є питання щодо функціонування систем озброєння «без контролю з боку людини», які виступають у якості неприйнятних з правової та етичної точок зору. До цього ж, відсутнім є спільний підхід у питанні про необхідність контролю з боку людини для дотримання норм міжнародного гуманітарного права. Існують також і розбіжності з приводу контролю над різними етапами «життєвого циклу» цих смертоносних автономних систем озброєнь. Викликають сумнів питання щодо прийняттого рівня автономності функцій таких систем озброєнь. Ще одним вагомим питанням залишається питання термінології, що є суттєвим для міжнародно-правового регулювання. Група експертів констатує, що на сьогодні у держав не існує погодженої термінології, навіть тієї, яка, у першу чергу, передбачає питання контролю з боку людини.

Разом з тим, актуальними виступають й інші тематичні напрямки, якими є симбіоз інформаційно-комунікаційних технологій, квантових технологій і штучного інтелекту, про який наголошує Робоча група відкритого складу з безпеки інформаційно-комунікаційних технологій та їх безпечного використання.

Держави-учасниці Договору про нерозповсюдження ядерної зброї наголошують на небезпеці поєднання в єдиний комплекс ядерної зброї, інформаційно-комунікаційних технологій та штучного інтелекту.

Серйозне занепокоєння викликають біотехнології та хімічні технології у поєднанні з штучним інтелектом, що може теж бути використано у військовій сфері у якості новітніх військових технологій.

Всі ці та інші проблемні питання, пов'язані із тематикою використання технологій штучного інтелекту постають у якості перспективних напрямків розвитку міжнародно-правового регулювання використання штучного інтелекту.

б) у питанні комплексного підходу до використання технологій штучного інтелекту – було запропоновано докладати зусилля на національних, регіональних, субрегіональних та глобальному рівнях щодо використання усіх можливостей при розв'язанні проблем у зв'язку із застосуванням штучного інтелекту у військовій сфері [1]. Це має охоплювати і враховувати гуманітарну, правову, технічну, етичну та безпекову складові.

Позиція ООН щодо комплексного підходу до технологій штучного інтелекту була сформована виходячи з того, що держави почали активно і масштабно впроваджувати штучний інтелект в доволі широке коло військової техніки і озброєнь, а також у системи забезпечення військових операцій.

ООН було виокремлено п'ять напрямків, в чотирьох з них – гуманітарній, правовій, технічній та етичній – наголошувалося на проблемах і висловлювалися побоювання, викликані застосуванням штучного інтелекту у військовій сфері.

У п'ятому, безпековому напрямку, принциповими постали питання щодо можливих наслідків застосування технологій штучного інтелекту для міжнародного миру і безпеки (у якості можливих наслідків виступають: ризик гонки озброєнь, зниження порогу початку (або ескалації) конфлікту, поширення технологій серед недержавних суб'єктів тощо). Окремо, враховуючи розвиток «генеративного штучного інтелекту», у безпековому напрямку наголошується на можливих наслідках у відношенні расових, соціальних, гендерних та вікових аспектів, які можуть бути використані в якості проблемних.

Виходячи із зазначеного, зрозумілими стають заклики ООН щодо докладання зусиль як на національних, регіональних, субрегіональних та глобальному рівнях у питанні щодо «використання усіх можливостей при розв'язанні проблем у зв'язку із застосуванням штучного інтелекту у військовій сфері» [1].

в) в аспекті *наслідків застосування штучного інтелекту у військовій сфері для міжнародного миру і безпеки* – було акцентовано увагу на оцінюванні потенційних наслідків такого застосування, а також сприянню обізнаності держав у разі можливого застосування технологій штучного інтелекту.

В цьому питанні ООН звертає увагу держав на важливості загального глибокого розуміння та усвідомлення можливих потенційних наслідків для міжнародного миру і безпеки, зокрема в питаннях контролю над озброєнням, роззброєнням та непоширенням, які можуть виникнути в результаті подій, пов'язаних із використанням технологій штучного інтелекту у військовій сфері. Наголошується також і на необхідності зведення до мінімуму ризиків при використанні таких технологій та їх подальшій оцінці.

Одними із можливих варіантів для усвідомлення потенційних наслідків виступає, на думку ООН, обмін знаннями та інформацією між державами щодо вже отриманого досвіду та засвоєних уроків [1] з використання таких технологій. В цьому питанні важливими є результати діяльності структур ООН, міжнародних і регіональних організацій, Міжнародного комітету Червоного Хреста, а також широкого кола неурядових організацій, наукових і технічних кіл, громадянського суспільства та приватного сектору [1]. ООН наголошує, що це може знайти розвиток і на рівні окремих національних стратегій та законодавства держав [1].

Окремо постає питання щодо наслідків, настання яких може бути спричинено, за виключенням смертоносних автономних систем озброєнь, ще й іншими системами, в яких використовуватиметься штучний інтелект, яке вже саме по собі може розглядатись в якості окремого і перспективного напрямку міжнародно-правового регулювання.

г) у питанні *«відповідального застосування» штучного інтелекту у військовій сфері* – резолюція привернула увагу до двох складних аспектів: обміну думками щодо «відповідального використання» штучного інтелекту у військовій сфері, а також заохочення держав, міжнародних організацій, наукових кіл, громадянського суспільства і приватного сектору до активізації зусиль з цього приводу.

Виходячи з того, що розвиток міжнародно-правового регулювання потребує не тільки спільного розуміння процесів і подій, але й вимагає одноманітної термінології, ООН визначилась із категорією «відповідальне застосування штучного інтелекту у військовій сфері» [1]. Відтак, цей термін «включає людиноцентричне, підзвітне, безпечне, надійне і таке, що заслуговує на довіру використання штучного інтелекту у відповідності з нормами міжнародного права» [1].

Враховуючи складність і багатогранність об'єкту регулювання, ООН запропонувала традиційний шлях для досягнення такого режиму «відповідального застосування», наголосивши на необхідності застосування державами відповідних гарантій, які, окрім іншого, включали б і заходи щодо прийняття рішень і забезпечення контролю з боку людини у питанні застосування сили, відповідно до зобов'язань держав, які випливають з норм міжнародного права [1].

Додатково було заявлено про *«необхідність подолання розривів»* (фактично – «відставання») між державами у сфері «відповідального використання» штучного інтелекту у військовій сфері. Це запропоновано здійснювати через співробітництво на добровільній основі шляхом надання допомоги, передачі знань, обміну інформацією та передовим досвідом державам, що розвиваються.

Варто зазначити, що ці питання – а) застосування норм міжнародного права, б) комплексний підхід, в) наслідки та г) «відповідальне застосування» надають принципову й узгоджену точку зору світового співтовариства щодо широкої проблематики використання технологій штучного інтелекту у військовій сфері. Зафіксовані в акті м'якого права (soft law), якою виступає резолюція ГА ООН, позиції держав виступають в якості «початкового бачення» тих складних і одночасно актуальних і, разом з тим, масштабних процесів, які відбуваються у процесі чергового етапу розвитку Глобального інформаційного суспільства.

На завершення розгляду питань щодо формування доктринальних основ використання технологій штучного інтелекту, варто було б наголосити зокрема і на досить принциповому аспекті – розмежуванні використання технологій штучного інтелекту у «цивільній» та «військовій» сферах.

По-перше, це принципова позиція щодо поділу й окремого розгляду, а також відповідного перспективного міжнародно-правового регулювання між «цивільним» і «військовим» використанням технологій штучного інтелекту. Використання технологій штучного інтелекту заради миру, процвітання і сталого розвитку стало окремим напрямком у діяльності як ООН, так і міжнародних організацій, ділових, промислових і академічних кіл. Відповідно, їх діяльність розглядається як чинник розвитку в Глобальному інформаційному суспільстві. В той же час, виокремлення технологій штучного інтелекту у військовій сфері має свої особливості, і теж супроводжується формуванням відповідних базових основ.

По-друге, становлення і розвиток позицій щодо міжнародно-правового регулювання як «цивільного», так і «військового» напрямків, відбувається в умовах трансформації суспільних відносин з орієнтацією на подальший виток розвитку Глобального інформаційного суспільства.

Висновки. Розглянувши питання становлення доктринальних основ міжнародно-правового регулювання у сфері застосування штучного інтелекту у військовій сфері в рамках Організації Об'єднаних Націй, можемо відмітити наступне:

- резолюція ГА ООН «Штучний інтелект у військовій сфері та його наслідки для міжнародного миру і безпеки» («Artificial intelligence in the military domain and its implications for international peace and security») є актом м'якого права (soft law) і, головним чином, надає бачення використання військового штучного інтелекту державами-учасницями;

- Організація Об'єднаних Націй враховує наукові та практичні підходи, відповідно до яких штучний інтелект, в якості технології, може бути використаний як «на благо» людства, так і «на зло», що власне і характеризує ці технології як технології подвійного використання і, в той же час, не як «над-технології» нового витка науково-технічного прогресу, а як технології подальшого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, основи якого було закладено Світовим самітом з інформаційного суспільства ще на початку ХХІ століття;

- формуючи основи міжнародно-правового регулювання використання технологій штучного інтелекту, ООН розмежовує категорії «системи штучного інтелекту у невійськовій сфері» і «штучний інтелект у військовій сфері», що відображено у декількох відповідних резолюціях;

- формування доктринальних положень міжнародно-правового регулювання застосування штучного інтелекту у військовій сфері в рамках ООН базується виходячи з наступного: (1) можливостей, (2) ризиків та (3) потенційних наслідків використання штучного інтелекту для міжнародного миру і безпеки;

- враховуючи попередні наукові і практичні напрацювання, ООН визначила найбільш принципові позиції, зокрема, у питаннях: а) застосування норм міжнародного права до технологій штучного інтелекту у військовій сфері; б) комплексного підходу до використання цих технологій; в) можливих наслідків застосування штучного інтелекту у військовій сфері для міжнародного миру і безпеки; г) «відповідального застосування» штучного інтелекту у військовій сфері.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. A/RES/79/239/ General Assembly – the United States – Artificial intelligence in the military domain and its implications for international peace and security (24 Des. 2024) URL: <https://docs.un.org> (дата звернення: 01.04.2025).
2. Zabara I.M., Derkach O. Artificial Intelligence Military Challenges to International Order and Contours of International Legal Regulation. Актуальні проблеми міжнародних відносин: Збірник наукових праць. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Навчально-науковий інститут міжнародних відносин, 2024. Випуск 161. С.109–114.
3. Забара І.М., Деркач О.О. Технології військового штучного інтелекту: сучасні міжнародно-правові напрямки наукових досліджень. *Науковий вісник Ужгородського Національного університету*, Сер. ПРАВО. 2024. Випуск 86: Частина 5. С. 241–245.
4. Summary of the NATO Artificial Intelligence Strategy (22 Oct. 2021). URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_187617.htm (дата звернення: 01.04.2025).
5. Summary of the NATO Artificial Intelligence Strategy (10 Jul. 2024). URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_227237.htm (дата звернення: 01.04.2025).
6. SUMMIT OF FUTURE. OUTCOME DOCUMENTS. September 2024. Pact for the Future, Global Digital Compact, and Declaration on Future Generation.